

Lausunto: tulevaisuustiedon lähteillä

Tämä **Futures Finland ry:n** lausuntomme pohjaa sekä julkaisuun Tulevaisuustiedon lähteillä: analyysi ennakointiraporteista ja tulevaisuustiedon lähteistä (Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto) että Tulevaisuusvaliokunnan työpajatyöskentelyyn 24. maaliskuuta 2021, jota asiantuntijamme fasilitoivat.

Futures Finland ry:n positio suomalaisessa ennakointiekosysteemissä on edustaa pääasiallisesti yksityisen sektorin näkökulmia ja sen lähestymistapoja ennakointiin yleisemmin. Yksityisen sektorin ennakointihistoria on huomattavan pitkä. Yrityssektorin ja julkisen sektorin ideologinen ero suhteessa ennakointitarpeeseen on ollut aiemmin selkeä. Julkisen sektorin hoidettavaksi annetut yhteiskunnalliset tehtävät ovat liittyneet valtion, kuntien ja ihmisten perustarpeisiin kuten turvallisuus, terveys ja opetus. Yrityssektori on perinteisesti pyrkinyt innovatiivisesti ja uudistavasti luomaan tuotteita ja palveluja, jotka mahdollistavat paremman kuvitellun elämän. Riskinotto, tutun ja tuntemattoman raja sekä kokeilut ovat olleet aiemmin luontevasti yrityssektorin olemuksellisia teemoja. Valtio on samoin rakennettu ikuiseksi, kun taas yritykset voidaan nähdä projekteina, joiden elinkaari voi olla hyvinkin lyhyt. Ennakoinnin tehtävänä on siten pidentää yrityksen elinikää. Tässä ajassa julkisen ja yksityisen sektorin toimintaympäristö ja roolit ovat monilta osin sekoittuneet, sillä yhteiskuntien arvontuottamisen kyvykkyudet ja ketjut kietoutuvat aivan eri mittakaavassa, toki myös kolmannen sektorin. Tulevaisuusvaliokunta on osoittanut kiinnostusta yrityssektorin ennakointiosaamiseen. Asia on ajankohtainen, sillä julkisessa keskustelussa on laajasti ollut esillä pandemian ennakoimisen epäonnistuminen, heikot reagointivalmiudet ja poikkeustilojen johtamisvajeet.

Tulevaisuustiedon lähteillä -raportti ei pyri vastaamaan kysymykseen onnistuneen ennakoinnin dynamiikasta, vaan pyrkii kartoittamaan lähdeaineistoja, joita on saatavilla ilman kustannuksia tai sitoumuksia. Lista sekä lähteistä että niissä kuvatuista ilmiöistä on ansiokas. Silti on syytä huomioida, että yritysten ennakointinäkökulma ja -prosessi on lähtökohtaisesti dynaaminen kokonaisuus, jossa samaan kokonaisuuteen kuuluvat sekä ennakointiedon kokoaminen, tuottaminen, sekä sen käytännössä soveltaminen.

Jos käytämme esimerkkinä autoilijaa ja talviolosuhteita, niin ennakointitiedon puitteissa meillä voi olla huomattava määrä tietoa talven olemuksesta, jään synnystä, hiutaleiden uniikkiudesta ja lumen eri olomuodoista. Autoilijan pitää kuitenkin tunnistaa oman toimintansa näkökulmasta riskit eli musta jää, jarrutusmatkojen piteneminen, kaarrenopeedet sekä näkyvyysongelmat ja näihin kaikkiin yhdistetty suora onnettomuusriski. Varautuminen eli proaktiivisuus tarkoittaa, että autoilija tunnistaa erilaisia talviajoon tehtyjä varusteita kuten kitka- ja nastarenkaat, ketjut ja telaketjut sekä lasinpesunesteen, joka ei jäädy. Majakoilla tarkoitetaan signaalia tai herätettä siitä, että näitä varautumisvälineitä on syytä ryhtyä käyttämään. Autoilijan majakka voi olla lämpömittari tai viiden päivän sääennusteen signaali nollakeleistä. Useat julkaisun raporteista edustavat tietoa talven olemuksesta. Ennakointitieto ei itsessään ratkaise suomalaisen ennakointijärjestelmän puutteita. Jos riskien tunnistusta, varautumista ja majakoita ei tuoteta samassa prosessissa, niin meillä on tikapuut, jossa on vain kaksi alinta puolaa.

Yritysten ennakointityötä leimaa vahva tavoitehakuisuus ja mahdollisuuksien tunnistaminen, vaikka ennakointiajattelun tuomalla yleissivistykselläkin on selkeä rooli. Yritykset pyrkivät tuottamaan ennakoinnin tietoa, siten, että operatiivinen käytettävyys ja johtopäätösten teko on mahdollista. Riskinottokyky ja -halukkuus erilaistaa yritysten ennakointia lähinnä siten, että jonkinlainen uhkien ja mahdollisuuksien tasapaino on olemassa (vrt. julkisten toimijoiden uhkapainotteisuus). Lopulta yrityssektorin ennakointiin kuuluu pyrkimys tiedon tarkoitukselliseen epäsymmetrisyyteen suhteessa muihin toimijoihin. Tiedon epäsymmetrisyyttä ei pidä purkaa tai vähentää, sillä epäsymmetrisyys on olennainen osa yritysrisikien hallintaa. Samoin ennakointitiedon tarjonnassakin tulee olla periaate, että julkisin varoin tuotettu ennakointitieto on julkista ja yksityisin varoin tehty ennakointi on lähtökohtaisesti yksityistä. Yrityssektori voi halutessaan tukea omalla ennakointiosaamisellaan julkista sektoria.

Toimenpide-ehdotukset Futures Finland ry:ltä

Lähtökohtaisesti Futures Finland ry on nähnyt tulevaisuusvaliokunnan roolin jo aiemmin siinä määrin tärkeäksi, että ensimmäisenä toimenpiteenä ehdotamme tulevaisuusvaliokunnan ottavan vahvemman position lainsäätämisyjärjestyksessä. Yhdistyksemme on kirjoittanut manifestin, jonka kolmannessa teesissä sanotaan: "Tulevien hallitusten kärkihankevalintojen perusteena täytyy olla jonkinlainen korrelaatio

Suomen sata mahdollisuutta –listaukseen. Tulevaisuusorientaation takaamiseksi kaikki lakialoitteet tulee saattaa lausuntokierrokselle eduskunnan tulevaisuusvaliokuntaan.”

Tämä nousi esiin myös fasilitoimassamme tilaisuudessa: *”Tulevaisuusvaliokunta voisi ylipäättään ottaa vahvempaa roolia, se voisi tarjota osaamistaan ja tietoaan laajemmin lainsäädäntötyöhön, poliittisille päättäjille mutta myös kansalaisten käyttöön”.*

Toiseksi, tulevaisuusvaliokunta voi halutessaan vahvemmin vaikuttaa riskien kartoittamiseen ja varautumissuositusten tekemiseen. Tätä tarkoitusta varten Futures Finland ry on jo ryhtynyt rakentamaan Tulevaisuusmylly -konseptia, jonka puitteissa 10-15 hengen ennakointia työkseen tekeviä asiantuntijoita kootaan ryhmäksi esittämään pyydettyä arvioita niin ilmiöistä, riskeistä, varautumisesta kuin majakoistakin. Tulevaisuusmylly voisi näin funktionaalisesti täydentää tulevaisuusvaliokunnan kyvykkyyttä ja kasvattaa valiokunnan painoarvoa. Näemme, että tulevaisuusajattelun täytyy olla elimellinen osa julkista päätöksentekojärjestelmää aikakautena, jolloin kaikki yhteiskunnat toteuttavat siirtymää kohti planeettakestäviä järjestelmiä historiallisen nopeasti.

”Tulevaisuusvaliokunta on eduskunnan helmi, jossa todella ollaan sellaisella tasolla, jota aikoinaan odotin koko eduskunnan olevan. Ehkä tärkeä korostaa tulevaisuusennakoinnin tärkeyttä jokaisessa valiokunnassa.” (24.3.2021 mainittua)

Kolmanneksi, tulevaisuusvaliokunta voi halutessaan vahvistaa näkemyksellisyyttään tiivistämällä yhteistyötä yksittäisten tulevaisuustutkijoiden kanssa Futures Finland ry:n kautta. Yksityisen sektorin tulevaisuustutkijat mainittiin myös työpajassa tärkeiksi toimijoiksi ennakoinnin ekosysteemissä ja heillä on ollut merkittävä rooli koko ennakointiekosysteemin luomisessa. Kun pandemiakaudella julkiset toimijat ovat kaventaneet tulevaisuustutkijoiden elintilaa tarjoamalla maksuttomia palveluja, olisi tasapainottava teko laventaa tuota elintilaa. Yhdistyksenä Futures Finland Ry:llä on myös luontaisesti sillanrakentajan rooli muotoutumassa olevan ekosysteemin eri toimijoiden alustana. Nykytilanteessa kentällä on paljon toimijoita vailla keskinäistä vuorovaikutusta ja ymmärrystä toisista toimijoista. Huomionarvoinen on myös tilaisuudessa esitetty kysymys: *onko varsinaista ennakointijärjestelmää, mitä parantaa ollutkaan ja miksi tätä järjestelmää pitäisi kutsua?*

Annina Antinranta

Ilkka Halava

Minna Koskelo

Futures Finland Ry

7.4.2021

Futures Finlandilla on vahva palvelumuotoilutausta ja näemme että ennakoinnin ekosysteemiä voisi yhteiskehittää palvelumuotoilun menetelmin. Kuten työpajassa yhteisesti totesimme: *"Tulisi muotoilla systeemi, jossa oikea tieto on oikeaan aikaan, oikeassa paikassa ja tarvittavien toimijoiden tuottamana"*. Kun kysyimme työpajassa Tulevaisuusvaliokunnan tarvitsemista kyvykkyyksistä, esiin nousi erityisesti viestintä, joka koetaan tällä hetkellä heikoksi. Jo pelkästään parempi viestintä Tulevaisuusvaliokunnan raporteista nostaisi kansanedustajien painetta käyttää ennakoitietoa paremmin. Futures Finland voi jatkossakin olla apuna yhteiskehittäväillä luovilla menetelmillä.

Futures Finland ry

Annina Antinranta

Ilkka Halava

Minna Koskelo